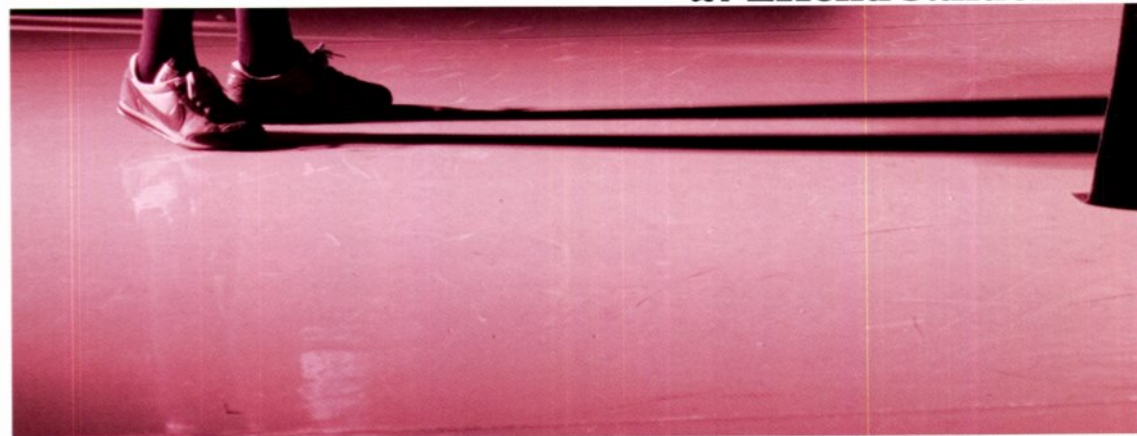




# ZIVIL

av Erlend Sandem



# Kjære publikum

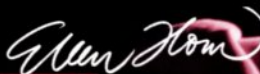
– Teatret skal bidra til å vekke vår sensitivitet og vår fantasi – og gi oss evnen til å leve oss inn i andre menneskers opplevelser som vi ikke selv har erfart, sa den store teaterregissøren Peter Brook da han mottok den første store Ibsenprisen under årets Ibsenfestival. Han var betenkt over utviklingen. Brook viste til den moderne filmindustrien, som behandler publikum som konsumenter og underholder oss med smerteskrik uten noen fornemmelse av noe annet bak, og snakket om hvordan vi utsettes for bilder i media – som er uten medfølelse.

Henrik Ibsen skjøv det negative så langt frem at man fornemmer det positive vibrere gjennom det negative, sa Peter Brook. Det samme kunne jeg være fristet til å si om Erlend Sandem, en ung, urredd dramatiker som nettopp er opptatt av å tvinge oss til innlevelse, til å forstå det som millioner av uskyldige medmennesker rundt om i verden utsettes for.

Ved første gangs lesning var jeg rystet. Over de sterke bildene og brutaliteten. Jeg tenkte at dette blir for voldsomt for et uforberedt publikum. Samtidig ble jeg beveget til tårer, og fikk en sterk følelse av at dette stykket gir større innsikt og mer empati.

Peter Brooks uttalelser om teatrets betydning og scenekunstnernes ansvar styrket meg i troen på at det er viktig og riktig å sette opp Erlend Sandems ZIVIL. Det er med stolthet jeg presenterer denne nådeløse teaterteksten lagt i hendene på et modig og engasjert skuespillerensemble, med Erik A. Evensen som scenograf og Mette Brantzeg som regissør. Hun er en av de norske regissørene som har satset aller mest på ny norsk dramatikk.

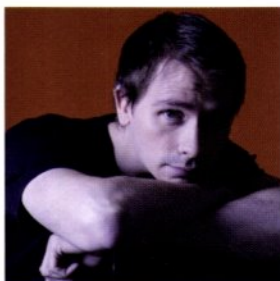
“Erlend Sandem er en ung, urredd dramatiker som nettopp er opptatt av å tvinge oss til innlevelse (...) Det er med stolthet jeg presenterer denne nådeløse teaterteksten.”



Ellen Horn  
teatersjef



# dramatiker



## Erlend Sandem (31) dramatiker

Han er medlem av Norske Dramatikers Forbund, og representeres av Nordiska Strakosch Teaterförlaget.

### Produksjoner:

2008 Blowing Bubbles spilles av DUS-grupper  
2008 Urpremiere på Zivil. Riksteatret  
2006 Strekkode. Solum Forlag.  
2006 Strekkode. Norsk Dramatikkfestival.  
2006 Urpremiere på Strekkode. Den Nationale Scene  
2006 Urpremiere Ned Til Sol. Det Norske Teatret  
2006 Ung nordisk dramatik. Det Norske Samlaget.  
Representert med Ned Til Sol

### Priser:

2008 Mottager av Oslo Bys Kulturstipend 2008  
2006 Heddeprisen som årets debutant.  
2006 Vinner i "100 og Nå". Dramapris i anledning Ibsen-jubileet med Strekkode.  
2006 Tatt ut som eneste nordiske representant til Bienalen i Wiesbaden med Ned Til Sol  
2005 3. pris i Svensk-Norsk Dramatikertevling 1905-  
2005 for Ned til Sol

“Jeg skriver teatertekster som jeg som publikum kunne tenke meg å se på scenen. Vi som er unge i dag vil jo gjerne se ting som opptar oss, ting vi kan kjenne oss igjen i, ting som provoserer oss, engasjerer oss.”

Erlend Sandem

# skuespiller



## Marit Østbye (60 år) spiller Fedka

Utdannelse: Statens Teaterhøgskole, ansatt på Riksteatret siden 1990. Har bl.a. spilt en rekke store kvinneroller, og vært med i mange filmer og i tv-dramaer.

Marit Østbye er opptatt av at menneskene i Zivil er de som overlever, de næres av samholdet til hverandre – og av humor. – Jeg tror de som klarer å le når det er som svartest, er de som overlever, sier hun. Hun synes ikke Zivil er så fremmedartet.

– Det er ikke så lenge siden folk måtte slåss for å overleve her i landet heller, og stykket er jo veldig aktuelt. Dette foregår hver dag, hele tiden – og ikke så langt unna oss heller – bare tenk på Georgia og Sør-Ossetia, sier Marit.

– Er det annerledes å forberede seg til denne rollen enn til de store klassiske Ibsen-rollene?

– Rent skuespillerteknisk er det ikke det. Men jeg merker jeg blir veldig snill hjemme. Jeg har ikke vært sur en eneste gang siden jeg fikk den rollen.

– Ja, og så går jeg meg inn i rollen. Det merkes på klærne. En tar liksom ikke på seg chiffonskjørt når en går til prøve på Zivil.

Om Fedka sier Marit – Fedka er beslektet med de som krummer ryggen og står på. Hun er rå av nødvendighet – dette viser jo hva ekstreme situasjoner gjør med folk. Hun mistet tre barn for tolv år siden. Ivan blir på en måte de barna hun mistet. Han gir en grunn for å leve. Han trenger henne.





### Terese Mungai (29 år) spiller Miriam

Utdannelse: Nordic Black Theatres teaterskole. Har bl.a. spilt i Lampedusa – Teatret Vårt/Riksteatret, Verdens Fortellinger – Nationalteatret, En midsommernatts drøm – DNS.

Terese Mungai håper Zivil skaper engasjement, men hun har sine tvil. – I vår tid har krig og vold blitt så glorifisert, det er blitt spennende underholdning på tv som gjør at en ikke føler med de menneskene en ser. Krig er blitt glossy og pent. Hun tror resultatet blir at mennesker med krigstraumer ikke blir tatt på alvor.

– Vi synes synd på dem, men vi har samtidig en forventning om at de skal legge det bak seg uten å tilby dem et fungerende støtteapparat i samfunnet, der de kan bearbeide sorgen. Trangen til å lukke øyne og ører øker, men det som skjer ute i verden, kommer nærmere, mener Terese.

Hun kom til Norge fordi faren var politisk flyktning. – Jeg har ikke opplevd krig, men jeg har vært i situasjoner der trygghet og sikkerhet var noe vi ikke kunne ta for gitt.

**Terese om Miriam:** – Miriam er som en av mange kvinner i den pågående krigen i Zivil. Noen har brutt hennes trygghet. Vi kan bare forestille oss hva hun har opplevd. De psykiske og fysiske ettervirkningene av disse opplevelsene må hun leve med resten av livet. Drivkraften hennes er likevel kjærligheten til Ivan.



### Sara Baban (30 år) spiller Esther

Utdannelse: Nordic Black Theatres teaterskole. Har bl.a. spilt i Hva skjedde 5.mai - Det Åpne teater, og er med i teaterprosjektet Der og da.

Sara er født i Nord-Irak og kom til Norge som 15 åring. Etter ett år på Einar Granum Kunstscole og et halvt år på arkeologistudie ved Universitetet i Bergen, bestemte Sara seg for å gå på audition på Nordic Black Theatre sitt nye prosjekt i Oslo.

– Da jeg fikk tilbud om plass på Nordic Black, så var valget enkelt.

– Stykket belyser på en måte hva krig gjør med mennesker psykisk, og handler om de sår man ikke kan se, men som mange alikevel må bære med seg. Sara forteller at som alle andre må de som opplever krig finne en måte å takle opplevelsene på. – Det viktige er at sårene, ikke bare de fysiske, får gro til arr de kan leve med. Jeg tror nettopp dette er noe min karakter, Esther, strever med.

**Om rollen som Esther:** – Esther er ekstremt psykisk ustabil. Hun har nesten ingen normale øyeblikk. Det mest utfordrende med denne rollen er å spille hennes raske humørskift. Hun er en spennende karakter å jobbe med, hun har en evne til å koble ut. Kanskje er det hennes måte å overleve på? sier Sara Baban.

# ZIVIL

Av Erlend Sandem

Fedka  
Gaspar  
Ivan  
Miriam  
Esther

Marit Østbye  
Huy Le Vo  
Besim Jakupi  
Terese Mungai  
Sara Baban

Regi  
Scenografi og kostymedesign  
Lysdesign  
Lyddesign  
Inspisient og turnéleder

Mette Brantzeg  
Erik Annar Evensen  
Ola Bråten  
Lars Årdal  
Elisabeth Bredal

Sufflør i prøveperioden

Ingunn Five Gjerde

Bemanning på turné  
Oppsetningsleder/lydansvarlig  
Scenemester  
Lysmester  
Kostyme- og maskeansvarlig

Petter Fosse  
Jan Fredrik Svendsrud  
Nora Hagen  
Erika Brathole

Dekorasjon, kostymer, rekvisitter, masker, lyd og lys  
er produsert ved Riksteatrets verksteder.

Foto: Guillermo Farias.

## Uppremiere 29. september 2008 i Førde

Spilletid: 1 t 20 min

Musikken er hentet fra:

Apocalyptica plays Metallica og Ulver Teachings in Silence.

Utgitt av Riksteatret, Gullhaug torg 2, 0484 Oslo, Telefon: 24 14 42 00. [www.riksteatret.no](http://www.riksteatret.no).

Ansvarlig utgiver: Ellen Horn. Forlag: Nordiska ApS



### Besim Jakupi (30 år) spiller Ivan

Utdannelse: Fire års skuespillerutdannelse fra Det dramatiske fakultet i Skopje. Har bl.a. spilt i flere teaterstykker og filmer, aktuell nå i De gales Hus.

Besim er albaner, født og oppvokst i Makedonia. – Hvordan var det å komme som skuespiller til et land der du ikke kan språket?

– Jeg følte meg som en idiot, men jeg hadde et sterkt ønske om å etablere meg, og meldte meg på et castingbyrå og fikk medlemskap i Skuespillerforbundet. Så rullet bare ballen, sier Besim.

Han levde i krigstilstander i hjemlandet, men synes ikke hans erfaringer er noe særlig å snakke om.

– Vi hadde flyktninger hjemme hos oss og så deres redsel. Familien min har bodd i en kjeller i halvannen måned, men selv har jeg opplevd bare én slik natt. Det var mot slutten av studieåret, og det hadde begynt uroligheter i Makedonia. En politibil sto parkert utenfor inngangen vår, og vi trodde de var ute etter oss, siden vi var de eneste albanerne i blokken. Vi var vettskremte, sier han.

**Om rollen som Ivan:** – Han er depriment og plages av dårlig samvittighet fordi han tror det er hans skyld at Miriam ikke kommer tilbake. Han sniffer lim med Gaspar mer for å kunne slå av en prat enn å egentlig ville ruse seg, men han klarer ikke å fullføre en samtale. Han er for paranoid.



### Huy Le Vo (24 år) spiller Gaspar

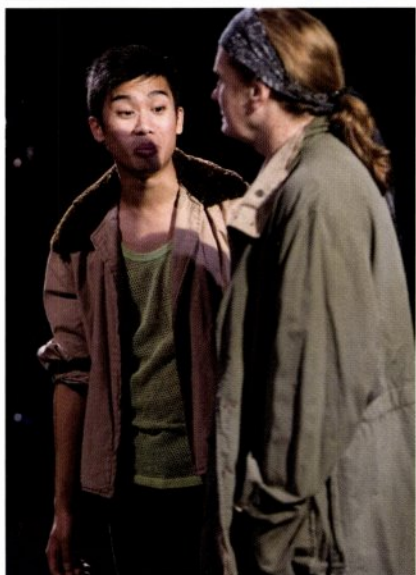
Utdannelse: BA skuespill fra Akademi for Scenekunst. Har siden arbeidet med koreograf Hege Haagenrud, Brageteatret og hans egen konstellasjon med Rebekka Nystabakk, REBEKKA/HUY.

Huy er født og oppvokst i Nedre Eiker. Foreldrene kom som båtflyktninger fra Vietnam tidlig på 80-tallet og møttes i Norge.

Huy tror han ville reagert som Gaspar om han hadde havnet i en like ekstrem situasjon. – Den maktesløsheten han føler, traumene som stadig kommer tilbake, jeg tror jeg hadde vært like handlingslammet som Gaspar om jeg hadde opplevd det samme, sier han.

– Mine referanser til krig har jeg ikke opplevd selv, de er kun historier fra mine foreldre, mine kollegaer og mediens estetiserte fremstillinger. Jeg forsøker å være klar over denne forskjellen når vi jobber med å iscenesette teksten til Sandem, sier Huy.

**Om Gaspar sier Huy** – Mange av karakterene i Zivill har lang krigserfaring, mens jeg opplever at Gaspar er mer som en ny i krigen på tross av sine erfaringer. Der andre forsøker å glemme, har Gaspar derimot et sterkt behov for å konfrontere traumene sine.





## Spilleplan:

29-09	Forde	29-10	Tromsø
30-09	Florø	30-10	Alta
01-10	Sogndal	01-11	Vadso
02-10	Ulsteinvik	09-11	Drammen
03-10	Ålesund	10-11	Skien
05-10	Molde	11-11	Grimstad
06-10	Sunndalsøra	12-11	Arendal
07-10	Oppdal	13-11	Kristiansand
08-10	Otta	15-11	Lyngdal
09-10	Fagernes	16-11	Egersund
10-10	Ål	17-11	Sandnes
12-10	Gjøvik	18-11	Aksdal
13-10	Lillehammer	19-11	Stord
14-10	Elverum	23-11	Seljord
16-10	Roros	24-11	Notodden
17-10	Melhus	25-11	Vikersund
18-10	Levanger	26-11	Nøtteroy
20-10	Bodo	27-11	Jessheim
25-10	Stokmarknes	28-11	Askim
26-10	Narvik	01-12	Tynset
27-10	Harstad	02-12	Rena
28-10	Finnsnes	03-12	Kongsvinger

